

POTOZKY LÁSZLÓ

A súlytalanság egy napja

A gépész dallamára

Penu közvetlenül az ágya mellett tartotta a szobamérleget. Reggelente, mihelyt kinyitotta a szemét, első dolga az volt, hogy ráállt és megmérte. Még papucsot sem húzott, egyenesen a jéghideg fémlapra lépett. Kipördült a korong, de ő a számok kergetőzése helyett inkább az ágyat nézte: az összegyűrődött lepedőt. Kívül semmilyen látható nyoma nem maradt annak, hogy az imént még ott feküdt, pedig a matrac rég elvesztette ruganyosságát, lágyan süppedt a legkisebb súly alatt is, és akár a gipsz, úgy őrizte a testek lenyomatát.

Csak a szeme sarkából pillantott a számlapra, amikor az megállapodott, majd felsóhajtott és berúgta a mérleget az ágy alá. Mosakodni indult, de nem lépett be azonnal a fürdőszobába, leszegett fejjel állt az ajtóban, meggörnyedve, mint aki teljesen megfélemedezett magáról, szórakozottan nézte a lábujjait, ahogy a küszöbön zongoráznak, és akkor sem változtatott tartásán, amikor végre odaállt a kagyló elé és megeresztette a csapot. Egészen a borotválkozásig kerülte tekintetével a tükört, a szappanhabot tapintás után kente föl, és már épp belefogott volna a kaparászásba, amikor észrevette a pengék közé szorult szőrszálat. Meg sem próbálta kifújni, csipesszel piszkálta ki, óvatosan, nehogy kicsorbítsa valamelyik pengét, aztán úgy döntött, talán mégis jobb lesz, ha borotvafejet cserél. A vadonatúj fej érintetlen volt, mégis, többször végighúzta rajta az ujját, mintha nem tudná elhinni, hogy tökéletesen éles és tiszta, s csak ezt követően, amikor már nem lehetett tovább elodázni, egyenesedett fel, és nézett bele a tükörbe. Mintha kivert kutya bámult volna rá egy alagút végéből, olyan volt a tekintete.

Húzott párat a borotvával, pofacsontja élesen meredt elő az arcából, mint csupasz hegycsúcs, amiről hirtelen lesöpörték a havat. Óvatosan dolgozott, apró, szaggatott mozdulatokkal, attól félt, ha véletlenül megvágna magát, a penge egyenesen éles és tiszta; különösen az ádámcsutkájánál vigyázott, ami úgy dombrodott ki a nyakából, egyszerre csúcsosan és szélesen, akár egy második orr.

Miközben arcsszesszel paskolta a bőrét, a tükörben elnézte, ahogy felkel a nap: elálló fülein, mint cigarettapapíron, úgy ütöttek át a legelső álmos sugarak is, később pedig, egyre erősödve, a koponyájához tapadó, összeaszott bőrt is ragyogó narancssárgába vonták. A látvány elől a szobába menekült, de hamarosan ismét szembe kellett néznie tükörképével. Szemérmeskedve vetette le pizsamáját a ruhásszekrény ajtajához erősített, egészalakos tükör előtt, csak lopva pillantott önmagára, mintha nem akarná észrevenni saját elborzadását, mely minden vetkőzésnél kiült az arcára, noha hasának horpadtsága, szétálló csípőcsontjai egyáltalán nem

számítottak újdonságnak már. Alsóneműjébe hétről-hétre feszesebb gumit kellett húznia, és régóta nem talált olyan inget, ami hosszban is megfelelt, és aminek állig begombolt, keményített nyakában ne úgy festett volna a feje, mint egy harang ideoda lengő nyelve. A nadrágszíjával is rengeteget bajlódott, állandóan készenlétben tartotta a harapófogót, melynek segítségével láng fölé tartott egy kötötűt, hogy egyre bennebb haladva újabb és újabb lyukakat égessen a bőrbe; aztán a hosszán is kurtított, miután egyik reggel arra eszmélt, hogy öve kis híján kétszer körbeéri a derekát.

A reggeli készülődésből a fésülködést gyűlölte legjobban, egyenest a koponyájából nőtt ki az a kevés haja, ami mutatóba megmaradt – legalábbis ő úgy érezte, ahogy végighúzta fején a hajkefét –, ki is hagyta, hacsak nem volt túlságosan kocós, és inkább kényelmesen megreggelizett, majd tízórait pakolt magának, ha pedig ezután is maradt ideje, friss tömítést sodort újságpapírból, hosszúkás galuskát, amit oldalt, hosszában fektetett a cipőjébe, hogy ne lötyögjön egyre keskenyedő lábfejen.

Alig parázsló szivarcsutkát szopogatott a házmester, miközben a járdát söpörte, és a szemébe indázó füsttől hunyorogva figyelte az ajtót, hogy nem csapkodják-e a lakók. Penu közeledtére is felkapta a fejét, jó reggelt kívánok, köszönt rá Penu harásnyan, derűsen, jobban mondva köszönt volna, ha a házmester nem kap megannyiszor köhögőrohamot, és nem hallatszik még a sarokról is, ahogyan harákol, majd turhája szétsattan a kövezeten. Penu is szívesen rágyújtott volna, amíg elbaltalag a busz megállóig, de jó ideje leszokott arról, hogy az utcán dohányozzék: amióta a járókelők kiguvadt szemmel bámulták kezében a cigarettát, valahogy elment a kedve a füstöléstől, pedig semmi különleges nem volt azokban a hártványkony papírba sodort dohányrudacskákbán, amelyeket ő szívott, leszámítva talán azt, hogy alig-alig voltak vékonyabbak az ujjaknál, amelyek közt füstölögtek.

Még senki sem várakozott a busz megállóban, amikor odaért. Egyetlen társasága a kombinát dohogása volt, a tágas szájú kémények az út túloldalán, egy lyukas drótkerítés mögött ontották magukból a füstöt, mely fel sem szállt jóformán, máris visszaereszkedett a külvárosra, és sűrű, bolyhos mázba vont a épületeket, fákat, nem kímélve Penut sem, akinek olyannyira magába olvasztotta ványadt alakját, hogy az újonnan érkezők csak egészen közelről, pár lépésnyi távolságból vették észre. Legtöbben riadtan visszahőköltek, és rosszálló pillantásokat lövelltek feléje, mintha szántszándékkal ijesztett volna rájuk, de akadtak olyanok is, akik nem tudták már elharapni a torkukból feltörő sikkantást. Elnézést, nem akartam megijeszteni, mondta Penu gyámoltalanul, védekezően maga elé nyújtva a kezét, az emberek pedig meg voltak győződve, hogy teljesen örült, mert csak a száját látták táogni, ahogy az éjszakai műszak végét jelző elbődült a kombinát szirénája, vagy veszett túlkölés közepette megérkezett a busz, hogy magába szippantsa a várakozó tömeget.

A leghátsó ajtón szállt fel, az ablaknak támaszkodott, noha bőven akadt ülőhely, s a kapaszkodókorlátok is szabadok voltak. De hiába foglal el egy ülést, pár megálló után, ahogy sűrűsödni kezd az utasok masszája, holtbiztos, hogy valaki lezötytyen melléje, az ő egyszemélyes férőhelyére, mintha ő ott se lenne, kényelmesen elhelyezkedik, és még csak egy bocsánatkérő mosolyra sem méltatja őt. A korlátokba fogódzni pedig azért nem szeretett, mert előbb-utóbb óhatatlanul felcsúszik a kabátujja, és olyankor az utasoknak úgy kell tenniük, mintha nem az alkarját bámul-

nák, vagy legalábbis azt a csontdarabot bőrborításban, ami csak némi jóindulattal mondható vastagabbnak a korlátnál.

A leszállás általában könnyen ment, egykettőre kislíszolt a tömegeből, de néha az is megesett, különösen, ha sokan voltak a buszon, hogy egy-két szélesebb váll eltorlaszolta előtte az ajtóhoz vezető utat, és várnia kellett a következő megállóig, mert a nagy gyúródásban úgy pattant egyik testtől a másikig, mint fémgolyó a játékgépben: emberek, mindannyian sietünk, de azért viselkedünk, figyelünk oda egy kicsit egymásra is! – valami ilyesmit mondott volna határozott, de semmiképp sem fennhéjázó hangon, ha tülekedés közben nem könyökölnek a gyomorszájába, és tüdejéből sem szorítják ki a szuszt.

Már az egész csoport az öltözőben volt, amikor ő megérkezett. Csupaszból férfilábak toporogtak a szekrény sor elé terített gumiszőnyegen, mások a padon ültek, és a zoknijukat igazgatták, vagy a cipőjüket fűzték. Mindannyian felpillantottak, amikor benyitott, és a zaj is elült, intett, aztán hangosan is köszönt volna, miután besukta maga mögött az ajtót, ha munkatársai nem élesztik azonnal újra a pillanat törtrészére félbehagyott zsvivajgást. Nevetéstől megremegették a tokák, lefittyenő mellek, ágyékokra terpeszkedő sörhasak között botladozott el a szekrényéig, kinyitotta. Végigsimított vállára akasztott kezeslábasba durva szövetén, a megerősített varratokon, és arra gondolt, hogy munkaruhájának így felakasztva sokkal emberibb formája van, mint amikor ő viseli. A sorban az övé volt a legutolsó szekrény, igyekezett úgy elbújni az ajtaja takarásában, hogy a többiek semmit ne lássanak belőle, miközben ledobálja ruháját, majd belecsúsztatja fogpiszkálóját a kezeslábasba, és állig rántja a vastag fémcipzárt. Bujkálásának amúgy nem volt túl sok értelme, munkatársai ekkorra már testületileg az öltöző másik végébe sereglettek, és kurjongatva, egymást dögönyözve várták, hogy a csoportvezető könyékig feltúrja az inget, és kezdetét vegye a reggeli kedvcsinálás, a Bakapina tánca.

A csoportvezető teste fekete volt a szőrtől, egyedül bal alkarjának belsején virított egy tenyérnyi sima felület, ott rendszeresen, napról-napra borotválta, nehogy megsértődjék, és lemondja fellépését a művész, a katonaságnál varrótűvel és tuszal odatetovált habléány. Kézfejét körözve, hirtelen rándításokkal irányította a Bakapina csípőjének riszálását, és ha igazán formában volt, még arra is rá tudta bírni, hogy a melleit megrázza. Penu is ott nyújtogatta a nyakát a fiúk mögött, akik úgy hujjogtak a habléánynak, mintha igazi, hús-vér táncosnő vonaglana előttük, aztán előre furakodott, térdre borult a csoportvezető előtt, összekulcsolt kezét a magasba emelte, és rimánkodva kérte, azonnal hagyja abba, máskülönben itt helyben, mindenki szeme láttára muszáj lesz magához nyúlnia, mire társai felröhögtek, a térdüket és a szekrények ajtaját csapkodták, a főnök pedig hátravetett fejével nevetett, szemeiből könnypatakokat sajtolt a röhögés... Penu biztos volt benne, hogy így történne, ha legalább egyszer a közelébe férközhetne, és a többiek is lecsendesednének annyira, hogy hangját ne nyelje el az ordítózás.

Mihelyt megkapták napi adagjukat, a csoportvezető a műhelybe parancsolta az egész társaságot. Penu a falhoz lapulva araszolt el a marókádak mellett, melyekben gyenge savban fürdették a kisebb alkatrészeket, hogy megtisztuljanak a rozsdától; számtalanszor elképzelte, ahogy a hevesen bugyogó folyadék egyetlen ráfröccsenő cseppje néhány pillanat alatt teljesen feloldja azt, ami megmaradt még belőle. Szerencsére jó távol dolgozott a kádaktól, a prést működtette, nem volt egyéb dolga,

mint behelyezni a formába a munkadarabot, és megrántani a kart. Ősrégi gép volt, méteres átmérőjű fogaskerekei feketék a rájuk kövesedett olajtól, és úgy nyikorogtak, mintha bármelyik pillanatban miszlikbe akarnának törni. Gyakran beragadtak, ilyenkor telefonálni kellett volna a gépészért, de a fülsiketítő munkájában Penu hiába integetett a csoportvezetőnek, az valahogy mindig háttal állt neki; szerencsére jól ismerte munkagépét, megbütykölte ő maga, legtöbbször csak egy kis tisztogatásra volt szükség, vagy egy csavart kellett meghúzni.

Egyetlenegyszer esett meg, hogy utólag úgy gondolta, talán mégis jobb lett volna segítséget hívni. Vége felé járt a munkanap, amikor a gép fáradt sóhajtással, hirtelen leállt, és Penu, kábultan a műhelyben terjengő hőségtől és a marókádak kigőzölgésétől, azonnal a fogaskerekek közé nyúlt. Nem kellett sokat tapogatóznia, régi ismerőse volt a meglazult anyacsavar. Akkor még kikapcsolhatta volna a gépet, amikor kihúzta a kezét, és a franciakulcs után nyúlt, amivel aztán megszorította az anyát, és váratlanul ismét működésbe hozta a fogaskerekeket. Rémületében segítségért sem tudott kiáltani, dermedten nézte, ahogy a lomha fogaskerekek becsíplik munkaruhája ujját, és ha csak feleannyira is vastag lett volna a karja, mint bármelyik munkatársának, nem lett volna ideje, hogy felocsúdjék, s az utolsó pillanatban szabad kezével rácsapjon a vészgombra, mellyel áramtalanította a gépet.

Ellenfordulatra állította a fogaskerekeket, felszabadította a karját, aztán csak állt, és a kézfejét bámulta: be-behajlította, majd ismét kiegyenesítette és szétterpesztette az ujjait, tágra meredt szemmel figyelte a bőre alatt megfeszülő inakat, mintha először látná őket. A műszak lejártát jelző csengőre rezzent fel, de olyannyira kába volt, hogy szégyenlősködni is elfelejtett a zuhanyzóban, kivételesen egyszerre állt a többiekkel a víz alá, de csak áztatta magát, és egy repedést figyelt a falon, s azon gondolkodott, ha nagyon be akarna oda bújni, vajon beférne-e. Máskor mindent megtett, hogy elsőnek érjen a zuhanyzóba, társai még a műhelyben ráérősködtek, rakosgatták a szerszámokat, amikor ő már javában szappanozta magát, és mire beléptek az öltözőbe, távozásra készen, utcai ruhában várta őket.

A hazautat gyalogosan tette meg. A tömbházak közti sétányokon haladt, az utamenti keskeny járdákat, ahol két szembejövő nem tudott úgy elmenni egymás mellett, hogy legalább a válluk ne érjen össze, messziről elkerülte, mert mellette ketten is kényelmesen elfértek, még csak elnézést sem kellett kérniük. Minden nap betért ugyanabba az önkiszolgálóba, hozzávalókat vásárolt a vacsorához, húst, friss zöldséget, tésztafélét, hogy jó tápláló legyen, zsömlét és néhány karika felvágottat a reggelihez, majd az egészet becsomagoltatta, és nejlontasakot húzott rá, úgy tette a táskájába. De a szagot így is megérezte a kutya, épp akkor csatolták le nyakörvéről a pórázt, amikor Penu azon a tenyérszíni parkon vágott keresztül, ahol sétáltatni szokták. A rövidszőrű, fürgé eb először a táskának ugrott, de mivel sehogy sem tudott hozzáférni a tartalmához, dühében Penu lába után kapott, másnapra pedig mindig elfelejtette, hogy csak a farmer kemény szövetét sikerült megtépáznia, és hogy a lábikrát, amelybe oly nagyon bele szeretne volna mélyeszteni fogait, elérhetetlen mélységek rejtik a nadrágszárban, vagy talán nem is létezik. Vigyázzon a kutyájára, jóember, kiáltott oda Penu a gazdának, vagyis kiáltott volna, ha az ugyanabban a pillanatban hangos fütyögtetés és tapsolás közepette magához nem hívja kedvencét.

Hazaérve az első dolga az volt, hogy lemosta a kutyanyálat a nadrágjáról, majd kiakasztotta száradni. Vacsorát főzött, evett. Aztán azon töprengett, vajon mit csinálhatna a délután hátralevő részében, de soha nem volt kedve semmihez. Végül benyúlt az ágy alá, és kihúzta a mérleget. Biztosan a sok rugdosás miatt mutat egyre kevesebbet, talán meghibásodott. Minden este szétszedte, sorra vizsgálta az alkatrészeket, tisztogatta, megolajozta őket, majd többször ellenőrizte, hogy helyesen vannak-e beállítva. Mire mindezzel végzett, már be is sötétedett, de nem gyújtott lámpát. Meztelenre vetkőzött, és úgy állt a mérlegre, mintha pódiumra lépne fel. Hosszasan helyezgette lábfejeit, hogy a megfelelő szögben érjenek össze a bokái, és a súlypontja is a helyén legyen, aztán várt, míg a mérleg nyelve kipördült, és megállapodott. Sosem nézte meg az eredményt, napjára egy csalódás bőven elég volt. Órákig állt így, csendben és sötétben, egészen addig, míg lefeküdt.

Sosem félt, hogy mi fog történni. Még akkor sem, amikor egyik este a mérleg többé nem állapodott meg, hanem lassan, megállás nélkül forgott tovább, egyre kisebb értékek felé haladva, miközben Penu mozdulatlanul, görnyedten állt a hideg fémlapon, és nem látta, mert nem akarta látni, de talán egy hajszálnyit, egyetlen milligrammnyit érezte, ahogy a számkorong megállapodik a nullánál.

